

Disputatio juridica inauguralis de adulterio

<https://hdl.handle.net/1874/342130>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE

ADULTERIO,

QUAM,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. M. JOANNIS LUYTS,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii;

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privi-
legiis ritè, ac legitimè consequendis,

Eruditorum Examine subjicit,

JOHAN SWANKE, Slusâ-flandrus.

A. D. 20. Aug., hora loquæ solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō lōc LXXXVIII.

P A T R I Æ

P A R E N T I

A C

PRÆCEPTORIBUS.

S A C R U M.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

DE

ADULTERIO.

THESIS I.

Dulterium dictum est, non ut vult *Farinac. qu. 141.* quod adulter uterum alterius terat. nec ut *Alciat. 7. parerg 5.* quod sit ad alterius thorum: sed quod sit ad alterum ire nam & Festus ita: *adulter & adultera dicuntur, quia ille ad alteram, hæc ad alterum sese conferunt.* & Papinianus in *l. 6. §. 1. ff. h. t. adulterium in nupta committitur, propter partum, ex altero conceptum composito nomine.* Hoc quod ad vocis etymon.

I I.

Definitur adulterium, alienæ matrisfam. violatio *l. 225. ff. de UB. sign.* materfam. opponitur virgini; & viduæ, unde constat maritum cum innupta coeuntem jure civili adulterium non committere secus juredivino *1. Cor. 7: vs. 3, § 4.* & Canonico. *C. dixit C. nemo se blandiatur. 32. qu. 4.*

I I I.

Committitur adulterium (ut patet ex definitione) cum uxore, sive ingenua, sive libertina, etiam liberto nupta: *l. 6. in princ. l. 38. §. pen. ff. b. t.* nec non cum domina cauponæ. *l. 29. C. b. t.* imo cum iis omnibus quæ juris nexibus detinentur & matrisfam. nomen obtinent: ut ait Imp. Constant. in *d. l. 29. C. b. t.*

I V.

Non ergo committitur cum concubina, *l. 13. ff. b. t.* nec cum ancilla, *C. 29. Cod. b. t.* cum illa non uxor sed contubernalis sit *l. 23. Cod. b. t. junct. l. 3. C. de incest. nupt.* ob hanc tamen corruptam vel agitur legis aquiliæ judicio, si viro immatura corrupta sit, vel injuriarum, si matura. *l. 6. in pr. ff. b. t. l. 25. ff. de injuriis.* immunes etiam à legum severitate sunt, quas vitæ vilitas legum observacione dignas non credidit: quales sunt cauponum ancillæ; *l. 29. Cod. b. t.* scemina ignominiosæ quæ stola matronali, id est, pudore abjecto, artem ludicram, lenociniumve faciunt, operas suas in scenam saltandi vel cantandi causa locant; *l. 44. ff. de ritu nupt. l. 2. §. ult. ff. de his qu. not. in fam.* (nisi in fraudem legis hoc faciant *l. 10. §. 2. ff. b. t.*) item quæ desertis maritis (alias non *l. 13. §. 2. ff. b. t.*) corpore quæstum faciunt *l. 22. Cod. b. t.*

V. Hujus

V.

Hujus criminis, utpote publici, delatio, olim omnibus, sed certo ordine, patebat: puta hoc: præferebatur maritus, post adulteræ pater, deinde propinqui, *l. 30. C. h. t.* Deinde extranei admittebantur *l. 2. §. pen. §. ult. l. 3. ff. eod.* post modum Impp., ne temere falsis calumniis matrimonia turbentur, hujus criminis accusationem, ad quinque personas proximas restrinxere; puta maritum, patrem, fratrem, patruum, & avunculum *d. l. 30. Cod. h. t.*

V I.

Maritus etiam minor annis 25; *l. 15. §. 6. ff. h. t.* nisi sit infamis, aut cum uxore colludat, præfertur (licet matrimonio soluto talis esse desierit *l. 14. Cod. h. t.*) patri; etiam si is prævenit, & inscriptionum libellos proposuerit; pater reliquis; inter hos qui magis est idoneus *d. l. 30. C. h. t. l. 2. §. pen. §. ult. §. l. 3. ff. h. t.* qualis non est minor *d. l. 15. §. 6. ff. h. t.* neque mulier, quamvis de suo matrimonio violato queri velit *l. 1. C. h. t.* cum in aliis criminibus & mulieres audiantur, si suam suorumve injuriam persequantur *l. 1. §. 2. ff. de accusat. l. 12. C. q. accusar. non poss.*

V I I.

Patris appellatione continetur & avus, fratris non solum germanus, vel consanguineus, sed & uterinus eæque appellationes tam ad maritum, quam adulteram referantur *Antho: Matth. tract. de crim. h. t. Cap. 4. num 13.*

V I I I.

Maritus & pater accusant vel jure mariti seu patris, vel extranei: quod jus vocatur publicum *l. 40. ff. h. t.* jus

mariti in eo consistit, ut si intra 60 dies accusare velit, aliis præferatur; se subscribere non cogatur; accusationem pro suo arbitrio abolere possit; & quamvis exnudis suspicionibus egerit de calumnia non teneatur *l. 6. l. 30. vers. in primis C. b. t.* jure novissimo maritus crimen non probans punitur *nov. 117. Cap. 9. §. 4.* Jus patris in eo tantum versatur, ut intra 60 dies præferatur aliis: calumniæ vero periculum non effugit; cum & inscribere in periculum teneatur *l. 4. §. 1. l. 30. ff. b. t.*

I X.

Accusantur mulieres supra enarratæ, si sint præfentes; aut post inchoatum crimen, id est, litem contestatam abesse cæperint *l. 13. l. 15. Cod. b. t.* & , si evocatæ legitimis edictis, se non sistant, contra eos procedi potest; vel, ut ad loca in quibus de liquerunt remittantur, postulari *Auth. si vero C. b. t.* quæ ante inchoatum judicium abesse (sine criminis detractione puta; *l. 15. §. 1. ff. b. t.* cæperunt, nec de hoc crimine accusari, nec edictis revocari possunt, nec ut in provincias, in quibus sunt mariti, transmittantur, peti potest, *d. l. 15. in princ. C. b. t.* Sed perinde ut in aliis criminibus capitalibus, requirendæ adnotantur *l. 6. Cod. de accusat.* accusatæ si compareant, accusatorum præsentiam petere, sed in initio litis possunt; *l. 19. C. b. t.* nam si jam prolatis adulterii probationibus, viris decedentibus suas opponant allegationes, non audientur. *d. l. 19. C. b. t.*

X.

Huic accusationi adulterii multæ possunt objici præscriptiones: eæque vel peremptoriæ; vel dilatoriæ. Peremptoriæ temporis sunt; puta vel quinquennii, vel

vel sex, vel duorum, vel quatuor mensium utilium.

X I.

Quinquennii præscriptio, computanda a die commissi criminis, & reo, & reæ, accusatis competit. *l. 28. C. b. t. l. 29. §. 5. ff. b. t.* Præscriptio sex mensium non competit nisi mulieri; & si factò divortio inviduitate mansit, computatur a die commissi criminis; si ad nuptias secundas transit, a die divortii *d. l. 29. §. 5. ff. b. t.* ratio diversitatis est quod vidua facilius accusatur quam nupta, proinde brevioris temporis præscriptione utitur. Duorum mensium præscriptio objicitur volenti jure mariti vel patris accusare: nam hoc tempore elapso etiam maritus vel pater jure extranei accusare possunt *l. 6. C. b. t. l. 14. §. pen. ff. eod.* quatuor mensium præscriptio datur contra accusatores extraneos: incipit currere elapsis duobus mensibus, quibus jure mariti, vel patris accusare licet. *l. 4. §. 1. ff. b. t.*

X I I.

Præscriptiones dilatoriæ sunt: 1. Lenocinii: 2. Uxoris in matrimonio retentæ: 3. Accusatoris absentiæ: 4. Ordinis. 5. Accusationis desertæ.

X I I I.

Lenocinii præscriptio objicitur marito uxorem accusare volenti, si consensu ejus fuit adulterata. *l. 28. C. b. t. l. 47. ff. solut. matrim.* Uxoris in matrimonio retentæ præscriptio, quam jure Codicis opponebat liber adulterii accusatus, non servus; *l. 26. C. b. t.* marito, licet in adulterio uxorem non deprehendit, *l. 11. C. b. t.* jure novissimo est abrogata. Non enim, ut olim *d. l. 11.* ita & hodie tenetur maritus uxorem judicio nondum convictam dimittere. *Nov. 117. Cap. 8.* Accusatoris absentia:

absentiæ præscriptio competit accusatæ quidem, sed ut jam dictum, tempestive est opponenda; alioquin sub tempus ferendæ sententiæ crimine jam probato non admittitur *l. 19. C. b. t.* lex enim in initio litis accusatorem vult esse præsentem, postea vero instructo iudicio, illius absentia sententiæ pronuntiationem neque impedit, neque vitiat. Præscriptio ordinis hic locum habet, cum unus adulteram & adulterum puta qui vere adulterium commisit, simul accusare velit: hoc enim non licet, *l. 15. §. ult. ff. l. 8. C. b. t.* quamvis diversis accusatoribus ambos eodem tempore, nisi aliud obstat, accusare permittitur. *l. 17. §. ult. ff. eod.* Desertæ accusationis præscriptio objicitur accusatori iterum accusare volenti illud crimen de quo pactus est, vel transegit. *pac. ad l. 18. Cod. de transact.* De adulterio enim pacisci & transigere non licet *l. 10. Cod. b. t. d. l. 18. Cod. de transact.* illud faciens non solum senatusconsulto Turpiliano tanquam prævaricator, vel accusationis desertor punitur *l. 23. §. 1. Cod. b. t.* sed etiam iterum accusare prohibetur.

X I V.

Proponendæ & examinandæ sunt omnes hæ præscriptiones (excepta absentia accusatoris: & si quæ alia ei similis) antequam accusati inter reos recipiantur: nam semel inter reos recepti, exceptionem objicere non possunt. *l. 15. §. 7. ff. b. t.*

X V.

Qui hoc crimen objecit illud probare debet; si deficiat, pœnam talionis subit: id est eandem quam reus pœnam, si convictus fuisset, subiret *l. 3. l. 6. Cod. q. accus. non poss.* nec, ut de jure veteri *l. 30. in fin. C. b. t.*

ita

ita & novissimo *Nov. 117. Cap. 9.* maritus excipitur.

X V I.

Hiscæ præmissis nunc Coronidis loco videndum venit quænam pœna constituta sit in adulteros. Pœna adulterii est capitalis, & præterea rei familiaris jacturam sustinent, & jus occidendi patri, maritoque datur.

X V I I.

Pœna capitis non est ex lege Julia, ex qua tantum fuit relegatio aut deportatio *l. 5. ff. de quæst.* sed ex constitutione imperatoris Constantini, qui sacrilegos nuptiarum, gladio puniri præcepit *l. 30. Cod. b. t.* Justinianus adulteræ gladii pœnam remisit, verberatamque in monasterium detrudi voluit: detrusam si maritus recipere velit, ut intra bientium id ei sine fraude liceat, sin minus. ut tondeatur mulier, monasterioque in perpetuum mancipetur *Nov. 134. Cap. 10.*

X V I I I.

Moribus nostrarum gentium adulterium plerumque ære & infamia, sæpius admissum non nisi exilio, aut aliter extra ordinem punitur; quæ pœnæ quam profus juri divino contrariantur satis ex uho textu apparet. *Deut. 22. vers. 22. Si quis concubuerit cum alterius uxore morte punitur, tam adulter, quam adultera, ut tollas malum e medio.*

X I X.

Jactura rei familiaris, quam adulteri sustinent, hæc est: si uxor adulterium commiserit, retinet maritus dotem, donationem propter nuptias, & ex paraphernis tantam portionem, quanta est tertia dotis *Nov. 117. Cap. 8.* reliqua bona monasterio addicuntur, nisi sint

B

vel

10 DISPUTATIO JURIDICA

vel descendentes, quibus res, vel ascendentes, quibus
 triens defertur *Nov. 134. Cap. 10.* marito adulterium
 committente, uxor dorem recuperat, donationem
 propter nuptias, & ex reliquis bonis tantum, quan-
 tum tertia donationis propter nuptias pars efficit, lu-
 cratur; quod superest cedit fisco, nisi sint descenden-
 tes, vel ascendentes ad tertium usque gradum, qui
 fisco præferuntur. *d. Nov. 117. Cap. 9. d. Nov. 134.*
Cap. 10.

X X.

Datur ultimo etiam (uti supra dictum) patri, ma-
 ritoque, non matri aut avo, nec reliquis cognatis,
 jus occidendi *l. 20. ff. b. t.* patri, non filio familias patri,
 sed qui filiam in potestate habet, adulterum domi suæ,
 vel domi generi sui in adulterio (non ejus præludiis,
 veluti convivio, suaviis impudica attræctatione *l. 23.*
in pr. ff. b. t.) deprehensum, cujuscunque conditionis
 sit occidere licet; dum tamen una & occidat filiam:
 non enim, occiso adultero, potest adulteræ parcere.
d. l. 20 ff. b. t.

X X I.

Marito non solum per se, sed etiam per filios jussu
 ejus præcedente *l. 4. Cod. b. t.* adulterum impune oc-
 cidere licet domi suæ, non domi foceri, in adulterio
 deprehensum: nec quemlibet ut patri; sed vilem, ve-
 luti lenonem, mimum, vel arenarium, judicio publi-
 co damnatum, nec in integrum restitutum, libertum
 suum, uxorisve, patris matris, filii, filæ; uxorem ei
 occidere non licet, sed si adulterum occiderit, uxorem
 sine mora dimittere jubetur *l. 24. ff. b. t.* ratio diversi-
 tatis est, quoniam pietas paterni nominis consilium ple-
 rumque

I N A U G U R A L I S. II

rumque pro liberis capit; mariti autem calor, & impetus facile decernentis refranandus fuit. *l. 22. §. fin. ff. h. t.*

X X I I.

Quod si superiora non fuerint observata, id est, si vel pater adulterum occiderit, adulteræ pepercerit, vel maritus adulteram occiderit, aut adulterum, quem non licet; rei quidem fieri possunt legis Corneliæ de sicariis, non tamen pœna gladii verum mitius extraordinem puniendi sunt; ob dolorem, quem difficillimum est temperare; & ita nox justus dolor, motusque repentinus, factum relevant *l. 138. §. 8. ff. h. t. l. 4. Cod. eod. l. 1. §. ult. ff. ad leg. Corn. de sicar.*

X X I I I.

Jure Pontificio, quod & mores belgii, & germaniæ sequuntur, non ita grave ducitur adulterium pati, ac uxorem occidere *Can. si quod verius 33. 2.* sicque in foro conscientiæ non licet marito adulterum, aut adulteram occidere *Can. int. hæc & can. si quod verius 33. qu. 2.* quia soli judiei & principi, qui gladii potestatem habet, occidere licet *arg. l. 76. ff. de R. J. & quia id circa judicia sunt inventa, ne quisquam sibi ipsi ultionem permittere valeat. l. 14. Cod. de Judæis & Cælicol.*

H I N I H

C O.

COROLLARIA.

I.

Concubinatus jure civili non absolute fuit permissus.

II.

Multo minus meretriciæ conjunctiones.

III.

Consensus non concubitus nuptias faciunt.

IV.

Deductio sponsæ in domum sponsi non est de essentia matrimonii.

V.

Si quis vitiatam duxerit pro virgine nuptiæ consistunt.

VI.

Nuptiæ sine parentum consensu initæ sunt ipso jure nullæ.

F I N I S.